תורה אור

א] והרי מעשר דהוא נפדה ואילו לקוח בכסף מעשר אינו נפדה דתנן *הלקוח בכסף מעשר שנטמא יפדה ר' יהודה אומר יקבר ב] (נטמא אין לא נטמא לא) התם לא אלימא קדושתיה למיתפס פדיוניה והרי תמורה דאילו *קדשים לא חיילי על בעל מום קבוע ואילו איהי חיילא, תמורה מכח קדשים קא אתיא וקדשים מכח חולין קאתי והרי פסח דהוא אינו טעון סמיכה ונסכים ותנופת חזה ושוק ואילו מותר דידיה טעון סמיכה ונסכים ותנופת חזה ושוק, ג] פסח בשאר ימות השנה שלמים הוא ואיבעית אימא אמר קרא "העולה ד] במקומה תהא. אשם מנלן דבעי צפון? דכתיב "במקום אשר ישחטו את העולה ישחטו את האשם" אשכחן שחיטה, קבלה מנא לן? ה] "ואת דמו יזרוק" קבול דמו נמי בצפון, מקבל עצמו מנא לן? דמו ואת דמו, אשכחן למצוה, לעכב ו] מנא לן? קרא אחרינא כתיב "ושחט את הכבש ז] והאי להכי הוא דאתא האי מיבעי ליה לכדתניא *דבר שהיה בכלל ויצא לידון בדבר החדש אי אתה ח] רשאי להחזירו לכללו עד שיחזירנו הכתוב לכללו בפירוש כיצד "ושחט את הכבש במקום אשר ישחט את החטאת ואת העולה במקום הקדש כי כחטאת ט] האשם הוא וגו'" י] שאין ת"ל "כחטאת האשם" מה ת"ל "כחטאת האשם" לפי שיצא אשם מצורע לידון בדבר החדש בבוהן יד ובוהן רגל ואזן ימנית, יכול לא יהא טעון מתן דמים ואימורין לגבי מזבח? תלמוד לומר "כחטאת האשם הוא" מה חטאת טעונה מתן דמים ואימורין לגבי מזבח יא] אף אשם מצורע טעון מתן דמים ואימורין לגבי מזבח: אם כן נכתוב בהאי ולא נכתוב בהאי, הניחא אי סבירא לן יוצא לידון בדבר החדש איהו הוא דלא גמר מכללו

אבל

והרי מעשר שני דהוא נפדה · אפי' בירושלים אם נטמא כדילפינן (ב"מ דף נג:) מלא תוכל שאתו ואין 'שאת' אלא אכילה שנאמר "וישא משאות": **אינו נפדה** · אליבא דר' יהודה אלמא איכא טפל חמור מעיקר: **התם משום דלא אלים** · ולא חומרא הוא: **קדשים לא חיילי יב] (עליה)** · תחילת הקדש אינו חל על בעל מום קבוע ליקדש קדושת הגוף אלא קדושת דמים בעלמא ויוצאין לחולין גמורין בפדיון ואפילו ליגזז וליעבד כדתניא יג] פרק הוציאו לו בסדר יומא (דף נ:) חומר בתמורה שהתמורה חלה על בעל מום קבוע ואין יוצא לחולין ליגזז וליעבד מה שאין כן בזבח, דגבי תמורה כתיב "טוב ברע" יד] השוה בעל מום לתם לענין תמורה, על כולם נאמר "והיה הוא ותמורתו יהיה קדש" אבל זבח ראשון אם קדם הקדישו את מומו קדוש קדושת הגוף ואינו יוצא לחולין ליגזז *וליעבד טו] כדתנן בבכורות (דף יד·) כל הקדשים שקדם מומן להקדישן טז] נפדה ויליף לה מקראי: **קדשים מכח חולין קאתו** · לא חלה עליהם קדושה קודמת אבל תמורה באה מכח קדושה קודמת הלכך לאו טפל חמור מן העיקר הוא' דהא חומרא דעיקר הוא: **שלמים הוא** · ולא מותר פסח מיקרי למיחשביה טפל: **ואיבעית אימא** · עיכובא דעולה מהכא: **דכתיב במקום יז] (כו') העולה** · חזר ושנה לימד מקום שקבעתו לעולה לעולם הוא מקומה: **ישחטו את האשם ואת דמו** · במקום שחיטתו תהא קבלת דמו: **דמו ואת דמו** · מדמלי למיכתב "ישחטו את האשם ודמו יזרוק" וכתיב "ואת דמו", 'את' לרבות את המקבל: **ושחט את הכבש וגו'** · באשם מצורע כתיב שנה הכתוב עליו לעכב: **לכדתניא כו'** · דצריך להחזירו לכללו הלכך לענין שחיטת צפון נמי בעי להחזירו דאי לא הדר כתביה בגוויה כי היכי דאהדריה למתן דמו הוה אמינא לא ניבעי צפון: **אי אתה יכול להחזירו לכללו** · שיהא עוד כשאר הכלל: **שיצא אשם מצורע** · מכלל 'זאת תורת האשם' דהוה כתב בכולהו ואת דמו יזרוק על *המזבח יח] אף כאן לשחיטת צפון נמי להחזירו הוא דשנה עליה: **לכתוב** · שחיטת צפון באשם מצורע ולא לכתוב גבי "זאת תורת האשם" ונגמר כללו מיניה יט] ומדכתביה הכא והכא לעיכובא הוא:

אבל

והרי מעשר דהוא נפדה · אפילו בירושלים אם נטמא כדילפינן מלא תוכל שאתו ואין שאת אלא אכילה ואילו לקוח בכסף מעשר שני אינו נפדה אליבא דר' יהודה כ] אלמא איכא טפל חמור מעיקר כך פי' בקונטרס ובספרי פרשת עשר תעשר מפרש טעמא דרבי יהודה משום דכתיב [הכסף] כסף ראשון ולא כסף שני והא דאמר בריש הזהב (ב"מ דף מה·) גבי סלעין דינרין דכסף כסף ריבה יש לחלק בזה שנגמר כאן פדיונו לגמרי *וקנה כא] פדיונו מעשר ואם היה טהור לא היה נפדה ותנן במסכת מעשר שני פ' שלישי (מ"י) אמרו לו לר' יהודה מה אם מעשר שני עצמו שנטמא הרי הוא נפדה הלקוח בכסף מעשר שנטמא אינו דין שיפדה אמר להם לא אם אמרתם במעשר שני עצמו שכן נפדה טהור ברחוק מקום תאמרו בלקוח בכסף מעשר שאינו נפדה טהור ברחוק מקום ואית ספרים דגרסי הכא נטמא אין לא נטמא לא ומייתי ראייה מרבנן דטפל חמור מעיקר פירוש נטמא נפדה לרבנן לא נטמא אינו נפדה אפי' חוץ לירושלים אע"פ שמעשר עצמו נפדה והיינו חוץ לירושלים דבירושלים אין מעשר טהור נפדה ובתוספתא דמעשר שני משמע כפי' הקונטרס דעל מילתא דר' יהודה כב] פרכינן האי לישנא שעושה טפל חמור מן העיקר והכי איתא התם הלקוח בכסף מעשר כו' אמרו לו לרבי יהודה תחמיר בטפילה יותר מן העיקר כג] ולגירסת הספרים לא נטמא לא ונוכיח דרבנן נמי סברי טפל חמור מן העיקר גבי מעשר טהור חוץ לירושלים כד] קשה *) דאי פרכי רבנן לר' יהודה תיקשי להו לדידהו כיון דקורא טפל חמור מן העיקר האי דלקוח טהור אינו נפדה ומעשר כה] עצמו נפדה אבל לגירסת הקונטרס ניחא דאיכא למימר דהאי לא מיקרי טפל חמור מן העיקר דמעשר עצמו טהור נפדה ברחוק מקום כדי *לפדות בדמים בירושלים בקר וצאן יין ושכר כדכתיב ונתת הכסף בכל אשר תאוה נפשך אבל אם לקח פירות בו חוץ לירושלים כדי לאוכלם בירושלים לא יפדה כמו שלא היה פודה מה שהיה לוקח בירושלים ולגירסת הספרים כו] לא נטמא לא קשה לפירוש הקונטרס דפרק הזהב (ב"מ דף נה:) גבי מחללין אותו כסף על נחשת נחשת על הפירות ויחזור ויפדה את הפירות כז] וחכמים אומרים יעלו פירות ויאכלו בירושלים ופי' בקונטרס וחכמים אומרים לא הזקיקוהו לחזור לחללם כמו ת"ק אלא אם רצה יעלה פירות עצמו דהקלו בו משמע מתוך פירושו דר"מ מחמיר דלא שרי נחשת על הפירות אא"כ יחזור ויפדה את הפירות ויעלה הכסף לירושלים והכא משמע שזו היא קולא כשחוזר ופודה את הפירות ומשמע דאפילו איסורא איכא למאי דגרסי' לא נטמא לא דאינו נפדה טהור ברחוק מקום ומשנה שלימה היא במסכת כח] מעשרות (פ"ג מ"י) ושם הארכתי בפרק הזהב (ב"מ דף נה: ד"ה ויחזור): **פסח** בשאר ימות השנה שלמים הוא· וא"ת הרי אחד עשר כט] שטפל חמור מן העיקר כדאמרינן בפ' שתי מדות (מנחות נא:) האחד זה אחד עשר שלא מצינו לו בכל התורה טפל חמור מן העיקר וי"ל כדמשני הכא מותר הפסח שלמים הוי ה"נ אחד עשר שלמים הוי דכל דיני שלמים עליו כדמשמע בבכורות (דף סא·) ל] *מדמצריך קרא דמותר הפסח נמי בעי קרא כדדרשינן פרק קמא (לעיל ט·) אם כשב להביא פסח שעברה שנתו ושלמים הבאין מחמת פסח לכל מצות שלמים שיטעט סמיכה ונסכים ותנופת חזה ושוק והא דקרי ליה לא] טפל לאו דווקא: **לעכב** מנא לן דכתיב ושחט את הכבש · למקבל לא ידעינן עיכובא* · **לפי** שיצא אשם מצורע לידון בדבר החדש כו' · מה שחטאת לב] מצורע טעונה נסכים ושאר חטאות אין טעונין לא חשיב דבר חדש וכן אוב וידעוני שיש כרת מה שאין כן בשאר מכשפים מדלא תני בל"ו כריתות ואפ"ה גמרינן סקילה מאוב וידעוני בשאר מכשפים פרק קמא דיבמות (דף ד·) ופרק ארבע מיתות (סנהדרין דף סז·) ואי מקרי כרת דכתיב באוב וידעוני דבר החדש היכי גמר מינייהו סקילה למ"ד לג] כללו לא גמר מיניה וזה הקשה ה"ר יעקב מאורליינ"ש אלא *לא קרוי דבר חדש אלא כשסותר כללו כי הכא דשאר אשמות כל הדם למזבח ואשם מצורע לד] הדם ממנו לבהונות וכגון אשת אח בפרק קמא דיבמות (דף ז·) שנאסרו כל העריות וזו הותרה וזהו דבר החדש שסותר כללו אבל מה שחטאת לה] מצורע טעונה נסכים אינו סותר מכללו אלא תוספת הוא על הקרבן וא"ת למאן דאמר כללו גמר מיניה יהיו כל אשמות טעונין מתן בהונות ונילפו נמי כולהו עריות מאשת אח וי"ל דלא ·גמר מיניה אלא מידי דלא חידש בו כגון שחיטת צפון אבל החידוש לא גמר מיניה כדפירש בקונטרס דא"כ לא היה עוד כאן דבר חדש ועוד דאם כן היה יוצא לידון בדבר החדש כיוצא בו ללמד על הכלל כולו: **נכתוב** בהאי ולא נכתוב בהאי לו] · תימה ושאר אשמות היכי ילפי מאשם מצורע מה לאשם מצורע שכן בא להתיר:

*) נ"א דאדפרכי רבנן לר"י כו' כצ"ל נ"ק

אי

ב"מ נג: מעשר שני פ"ג מ"י ספרי קנ

תמורה טז:

נ"י כצ"ק וליעבד אבל קדם מומן להקדישן דאין קדושת הגוף עליהם אלא קדושת דמים כדתנן כו' כצ"ל וכ"ה בס"י

יבמות ז:

ג"י כצ"ק המזבח הס"ד ואח"כ מה"ד א"כ דלשחיטת צפון כו' עליה לכתוב כו' הס"ד וכצ"ל

נ"י כצ"ק הא דמצריך קרא מותר הפסח נמי כו'

עי' רש"ק וצ"ק

גליון הש"ס

תוס' ד"ה לפי וכו' לא קרוי דבר חדש · עי' לקמן נז ע"א רש"י ד"ה ה"ג וכשנאמרו:

ויקרא יד:יג ושחט את הכבש במקום אשר ישחט את החטאת ואת העולה במקום הקודש כי כחטאת האשם הוא לכהן קדש קדשים הוא

יא א מיי' פ"ג מהלכות מעשר שני הלכ' ט:

יב ב מיי' פ"ג מהלכות תמורה הלכה ב:

נ"א וקנה פירות במעשר שני ואם היה כו' כצ"ל נ"ק

יג ג מיי' פ"ג מהלכות מעשה קרבנות הלכ' ו:

יד ד מיי' שם פ"ה הלכה ג:

שיטה מקובצת

א] עי' בהשמטות בסוף המסכת: ב] תיבות נטמא אין לא נטמא לא נמחק: ג] ושוק מותר פסח: ד] העולה במקומה: ה] מנא לן ת"ל ואת דמו' וי"ו מוסף על ענין ראשון במקום שחיטתו תהא קבלת דמו וע"כ משום קבלה אתיא דלא אתיא בשביל זריקה דזריקה אינה בצפון · לשון הר"פ ומשמע שהוא לשון רש"י שלו: ו] לעכב מנלן · וא"ת מאי בעי כיון דאקיש אשם לעולה א"כ אף לעכב אקשינן דאין היקש למחצה ועיכובא דעולה ידעינן מהעולה במקומה תהא וכן קשה למה לי דשנה הכתוב בחטאת לעכב (בחטאת) תיפוק ליה מדאיתקש לעולה ובעולה כתיב עיכובא מהעולה במקומה תהא וי"ל דודאי אי הוי ההיקש כתיבא בלשון [זה] החטאת כעולה וכן גביאשם הוי כתיב האשם כעולה או הוי משמע דאיתקש חטאת לעולה לגמרי גם לעכב וכן אשם לעולה גם לעכב אבל השתא דכתיב במקום אשר ישחטו העולה ישחטו את האשם אינו מקיש לגמרי האשם לעולה אלא למאי דכתיב בפסוק · בהדיא דהיינו ישחטו דמשמע למצוה ולא לעכב וכן גבי חטאת דכתיב במקום העולה תשחט את החטאת ומשמע תשחט למצוה דוקא קאמר וסברא הוא דלא עדיף חך דהקישו לשחיטה דעולה מאילו הוה כתיב צפון באשם פעם אחת בהדיא דהוה למצוה ולא לעכב · כך נראה למורי מהר"פ ז"ל: ז] הכבש במקום אשר ישחט את החטאת ואת העולה: ח] יכול להחזירו לכללו: ט] כחטאת · גליון כלומר כדין חטאת הוא אשם זה ובאשם מצורע כתיב ע"פ: י] שאין ת"ל כחטאת האשם' גליון דאם לשחיטה בצפון הרי כבר נאמר ושחט את הכבש במקום אשר ישחט את העולה ואם למתן דמים ואכילתו הרי כל אשמות בכלל וזאת תורת האשם וכתיב בכולהו ואת דמם תזרוק על המזבח ומה ת"ל כחטאת כו' ע"כ: יא] אף אשם מצורע כו' אלמא דצריך קרא להחזירו לכללו משום מתן דמים ואימורים כמו כן איצטריך ושחט את הכבש שכתוב באשם מצורע להחזירו לכלל שאר אשמות לצפון וא"כ הק"ל עיכובא מנ"ל ומשני א"כ נכתוב בהא פי' צפון באשם מצורע ולא לכתוב בשאר אשמות צפון ולא נכתוב זאת תורת האשם ונגמר כולו מיניה ומדכתביה הכא והכא ש"מ לעיכובא הוא דכתביה כפ"ה ותימה דהיכא נמר שאר אשמות מאשם מצורע אשם מצורע גופיה מהיקשא הוא דאתיא והויא ג"ש מן ההיקש ואיכא מ"ד דבר הבא בהיקש אינו חוזר ומלמד בג"ש ועוד נמי איכא למיפרך מה לאשם מצורע שכן בא להתיר א"נ שכן עמו דמים אחרים וי"ל דלמ"ד דגמרי כללו מיניה סבירא ליה דהוי דבר שבכלל ויצא מן הכלל (ס"א ללמד לא על עצמו יצא אלא כו' וגבי האי מדה לא פרכינן מידי כמו בשאר למודים שבתורה) לדברים שאינה חידוש והוו אחת מן המדות השוות שבתורה וכיון דהוי מדה שוה שבתורה ליכא למיפרך עליה מידי: טעון גליון פי' ואי לאו דאהדריה קרא הוי אמינא למאי דנפק נפק דהיינו בבהן יד ורגל ולמאי דלא נפק לא נפק ואין טעון מתן דמים ואימורים ע"כ: יב] חיילי וכו' תהלת ותיבת עליה נמחק: יג] כדתניא בפרק הוציאו לו כו' שהתמורה חלה על בעל מום: יד] ברע וגו' השוה: טו] וליעבד ואם קדם מומו להקדישו אינו קדוש קדושת הגוף ויוצא לחולין ליגזז וליעבד כדתנן: טז] להקדישן נפדים ויליף: יז] תיבת כו' ל"ש ונמחק: יח] המזבח הס"ד ומה"ד א"כ דשחיטת צפון: יט] מיניה בדין לא ללמד על עצמו יצא אלא ללמד על הכלל כולו יצא: כ] יהודה עיין בפ"ג דמע"ש באות' משנה בהר"ש: כא] פירות ממעות מעשר ותיבת פדיונו נמחק: כב] פרכי רבנן האי לישנא: כג] העיקר א"ל מצינו שהתמורה חמורה מן העיקר ולגירסת הספרים (תוס') [דגרסי] לא: כד] לירושלם ע"כ קשה דאדפרכי רבנן: כה] ומעשר טהור: כו] תיבות לא ניטמא לא נמחק: כז] הפירות דברי ר"מ וחכמים אומרים: כח] במס' מעשר שני אות ו' ת' נמחק: כט] עשר · שקראו עשירי דטעון נסכים והעשירי שקראו אינו טעון נסכים והרי מצינו שטפל: ל] בבכורות מיהו צריך קרא דמותר הפסח: לא] ליה התם: לב] שחטאת ואשם מצורע טעונין נסכים ושאר חטאות ואשמות אין טעונין כו' וידעוני שיש בהם כרת משא"כ כו' מדלא תנן בכלל ל"ו כריתות: לג] למ"ד כללו לא נמר מיניה זה פי' ה"ר יעקב: לד] מצורע ניתן מדמו לבהונות ולהכי לא נגמר כולו מיניה: לה] בהאי פי' מדלא לכתוב צפון בשאר אשמות ונילף מאשם מצורע דהא סבירי ליה השתא דכללו גמיר לה כדאמרינן בסמוך אלא להכי כתביה בשאר אשמות לעכב הכא והכא: